

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΝΩΣΤΗ ΛΑΓΙΚΗ ΜΑΣ ΜΟΥΣΑ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΠΑΓΛΑΜΑ

Πώς τραγουδούν οι φυλακισμένοι, οι λωποδύται και οι χασισοπάται.

Χασικλίδιος λουλάς

Κάθε σχεδόν μουσικό όργανο έχει τα τραγούδια του. Και κάθε τάξι ανθρώπων τα δικά της. Τα τραγούδια της κιάρας, του μαντολίνου, του πιάνου, της λύρας, της φλογέρας, λίγο-πολύ τα ξέρει ο πολύς κόσμος. Τα τραγούδια όμως του μπαγλαμά τα ξέρουν μόνον λίγοι. Και ιδίως μία τάξι ανθρώπων που περνά τον καιρό της στην φυλακή και στους λεγομένους τεκέδες (χασισοποιεία).

Ο μπαγλαμάς εινε ένα είδος μουζουκικού ή άκριβος είπειν, ένας μικροσκοπικό μπαγλαμά. Τα όργανα αυτά γίνονται συνήθως μέσα στις φυλακές από ένα μονοκόμματο ξύλο το οποίο κυλιανεται και στο όποιον προστίθεται ένα μακρότατο χέρι. Γι ποιήσις όμως εις το μουσικό αυτό όργανο; Έκαιτοντάδες πολλές λαϊκών διατίχων, ήληθινών άριστουργημάτων, ένεπνευσήσαν από τους ήχους του μπαγλαμά. Οι παίκτηι του μπαγλαμά που παίζουν αυγηρόνος και τραγουδούν, αυτοσχεδιάζουν πολλές ιδιαιτερώς τα τραγούδια και τα άκουσιν και τα έπαναλαμβάνουν οι άλλοι. Τα τραγούδια αυτά δημιουργούνται ως έπι το πλείστον στις φυλακές και στους τεκέδες από λωποδύταις και χασισοπάταις, και γι αυτό ο πολύς κόσμος τα άγνοει. Πολύ σπάνια θά τα άκούσετε σε οικογενειακές διασκεδάσεις, και σχεδόν ποτέ σε κοσμικώτερας συγκεντρώσεις. Έτσι πολύ λίγοι τα ξέρουν.

Τα τραγούδια του μπαγλαμά, από άποψως μέτρου, παρουσιάζουν αυτήν την ιδιορρυθμίαν. Εινε τα πλείστα οκτασύλλαβα δίστιχα ή τετράστιχα, ένα ή δυο δημητικά μας τραγούδια εινε συνήθως δεκαπεντασύλλαβα. "Αλλά και οι σκοποί των—έχουν δυο-τρεις σκοπούς έσχωριστούς—εινε γρηγοτέροι από τους σκοπούς των περισσοτέρων των δημοτικών μας τραγουδιών. Τα θέματα έπίσης των τραγουδιών του μπαγλαμά περιγράφουν πράγματα που άφορούν την ζωην της παλληκαριάς, της φυλακής, των χασισοποιείων και άλλων καταγωγών, και την πάλην μεταξύ λωποδυτών και χωροφυλάκων. Λόγω της άτμσφαιρας μέσα στην οποία ένεπνευσήσαν τα τραγούδια αυτά, δέν μπορούν να έχουν άλλου είδους έμπνευσις και άλλου είδους θέματα.

Έχω κατά καιρούς σημειώσει όρκετά τραγούδια του μπαγλαμά. Τα περισσότερα εινε άγνωστα ή σε πολύ λίγοι γνωστά. Μου φαίνεται ελπιένως ότι ή δημοσιεύσις των δέν εινε άσκοπος ή περιττή.

Όριστε τα καθ' αυτό τραγούδια της φυλακής :

Σήκω το γελεκάκι μου
να ιδής τη μαχαίρα μου
για σένα μου τη δώσανε
βαθειά μέσ' στην καρδιά μου !

Στά Συριανά δυο Συριανές
μου δώσανε δυο μαχαίριές.

"Ελα βαρκούλα Συριανή
και πάρε με την όρφανή.

"Ελα βαρκούλα πάρε με
και στού Τζοάνου (1) βγάλε με.

Άπό τη Σύρα μέχρι δω
τά μίλλια είν' εξήνη δυό.

"Ελα στά Παραπήματα
μέ μιά καρφόνσα χηράματα !...

"Ελα σε "Ανάπλι σήμερα
και μ' έχουνε στα αίδερα.

"Ελα σε "Ανάπλι να μέ ιδής
χιλία σκαλίνα θάνεβης.

Όριστε τώρα άλλη σειρά εξωτικών και άστείων τραγουδιών του μπαγλαμά :

Άπό κάτω άπ' τις ντομάτες
κάθονται δυο μαυρομάτες...

Κι από κάτω άπ' τα ραδίνα
κάθονται τα πιτσιρικά...

Ο Βλάμης

Άπό κάτω άπ' τη μολόχα
πρώτα το τσαράκι τόχα...

Νάτο, νάτο, νάτο, νάτο
στην άμυγδαλιά από κάτω...
και μαζεύει μυγδαλίνα
μέ τα δυό του τα χεράκια...

Νά άκόμη και το τόσο γνωστό δίστιχο του Μποχόρη :

Τού καϊμένου του Μποχόρη
του τη σκάσαν στο βαπόρι,

Σάς παραθέτουν έπίσης μία σειρά από καθαρώς έρωτικά οκτασύλλαβα του μπαγλαμά, που τραγουδιούνται το ένα πίσω από τ άλλο :

Ανώσαν τα χιόνια λυώσανε
και μεϊς δέν άνταρώσανε.

Τά χιόνια τάλυσα' ο Θεός
και γώ κοιμάμαι μοναχός.

Τά χιόνια έάλυσε' ή βροχή
και γώ κοιμάμαι μοναχός.

Γιαλό γιαλό κι' άερογιαλιά
μαζυ κοιμόμαστ' άγκαλιά.

Πήγαινα τη μάντρα - μάντρα
και σε βρήκα μ' άλλον άντρα !...

Νά τώρα και τα καθαρώς χασισοποτικά τραγούδια :

Σάν σε λίνω βεβ' μαυράκι (4)
χευσό χιόνια και μεράκι.
Δέν μέ μέλλει κι' έν φουμάρω
χευσό χιόνια θά περνάω.

Τό μαυράκι το μαυράκι
μου τό βγάξει το μεράκι.
Βάρκα μου μογιατισμένη
μέ χασίσι φορτωμένη.

Δέν μου λένε, δέν μου λένε
το χασίσι που πουλιέται,
για να πάρω πέντε δράμια
να τό πιούνε τα χαρμάνια.

Βεβ' κύρ' Γιάννη σάν πεθάνης,
τό λουλά τί θά τόν κνήης ;
Τό λουλά και το καλάμι
θά τα βάλω προσκεφάλι,
θά τα πάρω εις τόν "Αδη
να φουμάρω κάθε βράδυ !

Συναδέφκι για να πιούμε,
έτσι και μαυρορωθούμε (5)

Κύρ λοχαγέ κύρ λοχαγέ
μας έσπασες τόν ναργιλέ !

Κύρ λοχαγέ και κύρ λοχία
φέρε' τόν μάπα(6)κι' άς τάστει.

Θά σου πάρω κι' άπ' αυτά
τοιγαράκια τών έρτά.

Θά σου πάρω και μέ τάξι
τοιγαράκια τών δεκέξη.

Ο λουλάς και το χασίσι
μέφεραν σ' αυτή την κρείσι.

Τουτ' οι μπάτσι (7) πουράφιν
τί γυρεύουν τέτοιαν ώρα ;

Τά κουνά κι' έχρονται ντόρτια
να κι' οι βλάμηδες στην πόρτα !

Ο λουλάς και το καλάμι
μέφεραν σ' αυτό το χάλι.

Ο λουλάς και τ' άλλο φέσι
μέφεραν σ' αυτή τη θείσι.

Τά οκτασύλλαβα του μπαγλαμά εινε άπειρα, άλλα έχουν όλα την ίδια τεχντορπία και το ίδιο ύφος. Οι λαογράφοι μας δέν τα έπρόσεξαν ως τώρα. Τα τραγούδια όμως αυτά εινε άξια κριτικής προσοχής. Έχουν ειλικρίνεια και αυθορμητισμό που εκπλήσσει και γοητεύει. Και δέν εινε μόνον ή ειλικρίνεια και ο αυθορμητισμός των, άλλα και ή στιχουργική τέχνη των, που και μόνον αυτή επιβάλλει να τα προσέξουμε.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

(1) Τζοάνος = Παλιός χασισέμπορος του Πειραιός. (2) Το πλοϊον "Άρης", το όποιον έ χρησίμευε ως ναυτοφυλακή.

(3) Στριφτό = κλειδί. (4) Το χασίσι. (5) Να μεθύσουμε από χασίσι. (6) Ο ειδικός ναργιλές του χασίσι. (7) Οι χωροφύλακες.

